

Науковий огляд ДСТУ 9237:2023

«Зброя холодна. Терміни та визначення понять»

Валерій Подойніцин

кандидат наук, старший дослідник, судовий експерт, Київський науково-дослідний інститут судових експертиз Мін'юсту України, м. Київ, Україна, ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8874-1222>, e-mail: podoynitsyn@ukr.net

Володимир Соцький

судовий експерт, Київський науково-дослідний інститут судових експертиз Мін'юсту України, м. Київ, Україна, ORCID: <https://orcid.org/0009-0004-2840-9438>, e-mail: sotskiyvs@gmail.com

Проведено науковий огляд ДСТУ 9237:2023, який містить тлумачення термінів, загально-технічних понять зразків деяких типів холодної зброї, що мають національні й інші особливості. Зазначено, що дія цього ДСТУ поширюється на деякі вироби господарсько-побутового призначення, які конструктивно схожі з холодною зброєю, але не є нею.

Ключові слова: зброя холодна; стандарт; терміни; визначення понять; клинкова зброя; типологія; терміноstatтя.

Scientific Review of ДСТУ 9237:2023

“Cold Weapon. Terms and Definitions”

Valerii Podoinitsyn, Volodymyr Sotskyi

A scientific review of ДСТУ 9237:2023 has been conducted, focusing on the interpretation of terms and general technical concepts related to samples of certain cold weapon types with national and other specific features. It has been emphasized that the effect of this ДСТУ applies to some products of economic and household purposes, which are structurally similar to cold weapons but are not classified as such.

Keywords: cold weapon; standard; deadlines; definition of concepts; bladed weapons; typology; term interpretation.

Будь-який термінологічний стандарт не є винятком: він містить типологію холодної зброї. Важливо пам'ятати, що типологія — це зазвичай недосконала штучна конструкція, яка потребує періодичного оновлення, тобто наповнення термінологічних стандартів не є статичним: навпаки, передусім покликаний науково систематизувати терміни й визначити поняття певної галузі за спільними ознаками. ДСТУ 9237:2023 «Зброя холодна. Терміни та визначення понять» (далі — ДСТУ 9237:2023)

оскільки розвивається і вдосконалюється як техніка, так і мова.

Маємо зазначити, що будь-які терміни з часом змінюються і навіть застосовуються в іншому значенні. Тож спроба зрозуміти деякі терміни є складним завданням, що потребує професійних знань, саме тому для полегшення вивчення термінів розроблено термінологічні словники, довідники та стандарти.

Розглянемо призначення ДСТУ 9237:2023. Основними рушіями розроблення цього Стандарту є потреба у впровадженні української термінології в галузі холодної зброї за допомогою створення національного стандарту термінів і понять у цій сфері, наведення їх визначень для запобігання різному тлумаченню, а також створення термінологічної сумісності, підвищення рівня захисту інтересів споживачів відповідної продукції, поліпшення техніко-економічних показників виробництва, підтримання конкурентоспроможності вітчизняної продукції на міжнародному ринку.

Пропонуємо розглянути технічне наповнення ДСТУ 9237:2023 за розділами.

Сфера застосування. У цьому розділі унормовано терміни й визначення понять холодної зброї, терміни й визначення загально-технічних понять і зразків деяких типів холодної зброї, що мають національні й інші особливості. Цей Стандарт поширюється також на різновиди холодної зброї, різновиди виробів господарсько-побутового призначення, які конструктивно схожі з холодною зброєю, але

не є нею. Наведені у цьому Стандарті однозначно зрозумілі й несуперечливі терміни рекомендовано до унормування та затвердження для всіх сфер застосування, зокрема в довідковій, методичній, технічній і науковій літературі, а також у роботі підприємств, установ і організацій, що діють на території України, технічних комітетів зі стандартизації, науково-технічних та інженерних товариств, міністерств.

Нормативні посилання. Варто акцентувати увагу на тому, що в разі датованих посилань потрібно посилуватися тільки наведеними у ДСТУ 9237:2023 нормативними документами, а в разі недатованих — останнім виданням нормативних документів (зі змінами та доповненнями).

Загальне пояснення. Для легшого розуміння кожного поняття в ДСТУ 9237:2023 наведено один, а в окремих випадках — два стандартизовані терміни. Водночас у межах одного документа слід уживати лише один зі стандартизованих термінів-синонімів. Узяті в круглі дужки (набрану напівгрубим шрифтом) частину терміна можна не вживати, а використовувати його коротку форму. Наявність квадратних дужок у терміні та визначенні певної термінологічної статті означає, що у ній суміщено дві (або три) терміностатті, у яких переважає однаковий текст.

Першу статтю потрібно читати, зважаючи на текст поза дужками разом з текстом у першій парі квадратних дужок, пропускаючи текст у інших парах дужок. Другу статтю читають, замінюючи текст першої пари квадратних

дужок текстом другої пари квадратних дужок тощо. В абетковому покажчику суміщені терміни подано окремо без дужок, з посиланням на той самий номер терміностатті. Наявність квадратних дужок тільки в терміні певної термінологічної статті означає, що у ньому суміщено два (або три) терміни-синоніми. Стандартизовані терміни й аббревіатури наведено напівгрубим шрифтом, недозволені терміни — світлим курсивом з позначкою (Нд). Терміни, визначені ДСТУ 9237:2023 та вжиті у визначеннях інших термінів цього Стандарту, позначено підкресленням і поряд з ними праворуч у дужках зазначено їхні номери, що відповідають класифікаційним номерам термінологічних статей цього Стандарту (якщо термін зазначено в одній терміностатті кілька разів, то його підкреслюють один раз). Якщо термін містить усі необхідні й достатні ознаки поняття, замість визначення поставлено ризику.

Подані у ДСТУ 9237:2023 визначення понять в інших документах можна змінювати (за потреби), додаючи до них похідні ознаки, розкриваючи зміст поняття, зазначаючи об'єкти, що належать обсягові позначуваного поняття. Зміни не повинні порушувати обсягу та змісту понять, визначених у Стандарті.

Як довідкові у ДСТУ 9237:2023 подано німецькі (de), англійські (en) і французькі (fr) терміни-відповідники стандартизованих термінів згідно з міжнародними й національними стандартами та фаховими словниками.

У ДСТУ 9237:2023 наведено абеткові покажчики визначених цим Стандартом українських (додаток А) і їхніх іншомовних термінів-відповідників кожною мовою окремо (відповідно додатки Б, В, Г, Д). Терміни й визначення загально-технічних понять, необхідних для розуміння тексту Стандарту, викладено в додатку Е. Терміни й визначення зразків деяких типів холодної зброї, що мають національні й інші особливості, подано в додатку Ж. Бібліографію (перелік термінологічних джерел) наведено в додатку И.

Наприкінці маємо зазначити, що національний ДСТУ 9237:2023 «Зброя холодна. Терміни та визначення понять» визначає терміни та поняття у сфері холодної зброї, яку виготовляють в Україні або імпортують в Україну, і його можна застосовувати в усіх видах документації та технічної літератури, що належать до сфери робіт зі стандартизації або робіт, які використовують результати цих робіт. Термінологія, визначена цим Стандартом у сфері холодної зброї, взаємопов'язана з національними нормативними документами, зазначеними у групі «Зброя холодна».

Перелік джерел посилання

1. Типологія / Філософський енциклопедичний словник // Словopedia. URL: <http://slovopedia.org.ua/104/53410/1085487.html> (дата звернення: 24.09.2024).
2. ДСТУ 9237:2023 Зброя холодна. Терміни та визначення понять [Чинний від 01.02.2024]. Київ, 2023. 9 с.